

DOCUMENTA

Sant i duia una corona de soldats, fills del poble qui poc temps feia havien arribats de servir al Rei a les places d'Espanya o a les possessions de Cuba, Puerto-Rico o Filipines. La gent menuda no es cansava de mirar los nostros soldats i capità, que donaven guàrdia d'honor al capità del cel, qui passava revista a las cases i veïns de Sant Joan per conèixer les seves necessitats i amb la seva intercessió gloriosa posar-hi remei; i la gent gran se n'alegrava i quedava molt edificada. ¡Sortosos temps aquells en què la vida del nostro poble se concentrava tota en les festivitats religioses i no li deien res les festes profanes, tan buides de mèrits i valors espirituals davant Déu!

La festa d'avui ha d'esser verament popular, arrelada dins l'entranya del poble, perque n'és promesa i votada en circumstàncies i temps difícils; podem dir n'és record del clamor d'un poble, que braços estesos girats cap al cel demanava a Sant Sebastià que mos salvàs de la terrible pesta que tants de morts feia dins les viles de Llevant, casi veïnades nostres. Amb acord digne de tota lloança lo nostro Magnífic Ajuntament ha volgut fer seva aquesta festa, refermant la cadena de festivitats i honres votades a l'invicte màrtir Sant Sebastià, i m'ha encarregat el sermó panegíric. ¿Què vos diré? Vos parlaré de la fervorosa devoció que ha tengut *ab origine* nostro poble al gloriós Sant Sebastià, devoció que és estada penyora de la protecció celestial, i provada aquesta devoció amb documents verídics podem glorificar nostros avantpassats i treure la conseqüència, que per esser fills llegítims de nostros pares i bons santjoaners i no fills bords, cal seguir les glorioses petjades de nostros majors. Per l'acert meu i profit de tots, deman les vostres oracions i cont amb vostra benevolència. *Ave Maria*.

Furiós l'Emperador Maximià davant la negativa del centurió de la cohort pretoriana de cremar lo simbòlic encens en honor dels falsos

déus de l'Imperi, crida els seus soldats i los mana que fermin a Sebastià a un arbre del parc i que, despullat de les insígnies militars, el matin a fletxes. I los arquers Númides cusen a fletxes el cos de Sebastià, qui, en fervorosíssima pregària i perdonant sos inímic, girats sos ulls cap al cel, accepta la plenitud del sacrifici.

Era costum entre els pagans, que quan temien que caigués damunt ells la venjança dels seus déus, cercaven un homo de bé, i descarregaven damunt ell totes les malediccions que mereixien, i coronant-lo de flors lo tiraven de cap a la mar dient-li aquestes paraules: *Sis pro nobis omnibus peripsoma*. «Caiguen damunt tu sol tots els càstics que nosaltres tenim merescuts.» I per això, com diu un notable orador, permet el Senyor que caiguessen damunt el seu estimat Sebastià tantes satgetes, perque per ell mos alliberàssim de les fletxes de calamitats, pestes, fams i contatges, merescuts per nostros pecats.

Axí pareix que el poble cristià ho ha comprès, i acudeix a ell en temps de pesta, fam i calamitats, que com satgetes enverinades plouen del cel.

La devoció i culte que el poble de Sant Joan ha tingut sempre a l'invicte màrtir de Jesucrist Sant Sebastià, la trobam en les actes que guarden los llibres de Consells més antics i que mos parlen de les sessions que tenien nostros honorables jurats i consellers per tractar exclusivament del culte i homenatge de dit Sant, que no decaigués mai, d'elegir festa colenda la diada de Sant Sebastià i votar perpètuament dita festa i celebrar-la amb tota la solemnitat possible; mes també la podem veure d'una manera plàstica en les imatges i pintures a l'oli, que, de dit Sant, adornaven les capelles i santuaris aixecats des del principi de nostra vila.

El Reverendíssim Senyor Bisbe de Mallorca don Lluís de Prades, dia 16 d'octubre de 1416, dona facultat al Superior dels ermitans de Sant Nofre de La Bastida de Sant Joan de Sineu, germà Bartomeu de Bernet, perque puga ell i los altres ermitans elegir un sacerdot apte, secular o regular, per escoltar les seves confessions dins dita ermita o fora d'ella, absoldre los seus pecats i posar-los-hi penitència saludable. (1) Doncs en dita ermita existia l'any 1400

(1) *Documenta*, n.º 16, pàg 29

un retaule executat damunt fusta, i en el centre la imatge de Sant Nofre, i en els intercolumnis les efigies de Sant Joan Baptista i el gloriós Sant Sebastià, ornamentat amb els escuts heràldics de les nobles famílies Sant-Joan i Galiana propietàries del Puig de Sant Nofre i que eren successors del senyor Arias Ferrandis en la possessió de La Bastida, anomenada antes *Monte Collado*. (2) Aquesta ermita de Sant Nofre és el primer santuari de Sant Joan, tret el de Consolació, i trobam dins aquella recollida la devoció especial de nostre poble amb aquesta imatge de Sant Sebastià exposada a la veneració pública al costat del nostre patró Sant Joan Baptista.

La primera església parroquial de les tres aquí alçades, d'estil gòtic i que es començà l'any 1416,(3) tenia la primera capella de la part de l'Evangeli dedicada al màrtir de Jesucrist Sant Sebastià, com consta en la relació o inventari que es féu amb motiu de la visita pastoral a nostra parròquia del Senyor Arquebisbe-Bisbe de Mallorca don Bernat Cotoner. I tots o molts dels presents recordaran que a l'altar major de la segona església, desapareguda per donar lloc a l'actual bellíssima basílica, lo retaule monumental tenia a la dreta de Sant Joan l'estàtua del gloriós Sant Sebastià.

Els llibres de Consells mos diuen clarament que la devoció a Sant Sebastià era de les principals del nostre poble.

El consell de 22 de gener de 1598 mos recorda que l'honorable jurat Joan Portell, demana si tendran en bé que se bestrega de diners de l'església la lluminària i alimares per festetjar el gloriós Sant Sebastià. Fonamenta la seva petició en la conformitat del rector declarada als jurats, i en l'obra meritoriosa que se fa, fent festes al màrtir Sant Sebastià que és patró de Mallorca i advocat contra la pesta i contatge. L'acord de tots, és que se gastí primer lo que tinga el bassiner del Sant, i si no basta, lo que falti se bestregui del tali de l'església (4)

El de 6 de setembre de 1643 dóna fe que, convocats i ajustats en casa de l'escriba reial Joan Nicolau, los jurats, consellers i batle

reial Hiacinto Font, el jurat major Joan Mayol adverteix que Sa Santedat del Papa Urbà VIII ha llevades moltes festes de precepte i també n'ha posades d'altres; mes ha concedit amb lo Breu que cada vila anomeni una festa, la que voldrà i li serà en devoció, per esser festa colenda. Proposa dit jurat que d'aquí endavant tenguin festa de guardar la del màrtir Sant Sebastià, que és a 20 de gener, se faça festa colenda per ordenació de la vila, suposat que el Papa dóna facultat d'elegir una festa (5).

El de 19 de febrer de 1685, a proposta del doctor Pere A. Palet rector de la parròquia, i de l'honorable Joan Barceló de Son Barceló, jurat major, acordà que lo rector i jurats aprontin los diners i s'entenguin amb los hereus del mestre escultor Joan Pinya de la Ciutat per fer la paga del retaule del gloriós Sant Sebastià. (6)

I si passam a l'any 1820, trobarem l'acta de 23 de juny, a on consta que essent batle constitucional don Miquel Joan Nicolau, se reuneixen los honorables regidors en la Casa Consistorial i el síndic procurador, que aleshores era el doctor en Medicina D. Pere Josep Bauçà, fa present al Consell la situació trista i apurada dels pobles de So'n Servera i Artà tan terriblement deumats per la pesta bubonària que menaçava estendre's per Sant Llorenç i viles veïnades nostres. Recorda també que Sant Joan fa el servei de 45 homes diaris per mantenir el cordó sanitari posat per isolar els pobles apesats, además de 15 homes per guardar les quatre entrades principals de la vila, la del camí de Ciutat, de Petra, Felanitx i la de Sineu pel camí d'En Picà; i si no tenguéssim emparedats i embardissats los altres carrers, serien necessaris tres vegades més de guàrdies. Aqueix treball diari és causa de que faltin braços per segar, i més en faltaran per les feines del batre, i mil vegades venturós seria nostre poble si amb tot i amb això mos alliberàssim del contatge que nos amenaça. Per tot lo exposat i duguent la representació dels habitants de Sant Joan, propòs que per aplacar la ira de Déu, merèixer la seva misericòrdia i que abaixi la mà que tan fort castiga a nostros veïnats, nostro Magnífic Ajuntament voti per

(2) Memòries manuscrites de N. Berard.

(3) *Documenta*, n.º 16, pàg. 29.

(4) *Llibre de Consells* de 1573 a 1598.

(5) *Llibre de Consells* de 1638 a 1646.

(6) *Llibre de Consells*, incomplet, 1602 a 1687.

patró i advocat de pesta, fam, i tot contatge, a l'invicte i gloriós màrtir Sant Sebastià, i que cada any li faça amb tota la solemnitat possible la seva festa a costes i despeses dels fondos de propis i arbitris. Així s'acorda *nemine discrepante* i s'elegeix obrer «nato» de dita festa al regidor tercer amb aprovació del rector Bartomeu Salvà, qui firma també la present acta. I per major solemnitat de l'acord foren cridades per l'oficial Amengual les persones més destacades del poble perque donassen son parer a lo acordat, i presentats los senyors D. Ramon Bauçà, D. Antoni Fiol, Miquel Gayà de Ramon, Joan Mayol *Xondo*, D. Mateu Rosselló, l'honor Miquel Fiol, Pere Antoni Bauçà, Miquel Gual de Son Pericàs, Miquel Company *Barber*, Guillem Barceló *Toni-Andreu*, Jordi Company *Pansa*, Llorenç Barceló *Sedàs*, Arnau Gayà *Morimori* i Mateu Bauçà, el Secretari los llegí l'acta firmada i demanant-los lo que pensaven, contestaren a una veu que era molt justa i posada en raó la votació feta per los motius exposats i el perill que mos menaçava. (7)

Molts recordareu que després de la Gran Guerra vengué aquella enverinada epidèmia que tants mallorquina se'n dugué a l'altre món, anomenada «grippe». La nostra vila tengué sí alguns morts de «grippe», però pocs, comparats amb les baixes que tengueren los pobles veïnats; i quan mancabà el contatge, les nostres Autoritats volgueren agrair a Déu les misericòrdies rebudes i feren una festa eucarística a la Mare de Déu de Consolació, que n'és mitjançera de tota gràcia, i una altra al gloriós màrtir de Crist Sant Sebastià.

I quan D. Miquel Ribes Pvre. i regent de la nostra parròquia, fou nomenat rector de Binisalem, volgué deixar una recordança a Sant Joan, i va creure que la joia més estimada seria la restauració de la imatge de Sant Sebastià.

L'invicte màrtir de Crist empara i defensa tots los que amb fe i confiança l'invoquen i demanen la seva protecció en les necessitats d'aquesta vida i singularment en la pesta i malúries contagioses. Testimoni n'és nostra benvolguda Mallorca, que moltes vegades ha expe-

rimentat la protecció gloriós de Sant Sebastià. Era l'any 1523; acabaven de sortir d'aquella guerra que havia desencadenat la Germania, i la pesta, germana de la guerra, havia fet moltes víctimes dins la terra mallorquina. D'arribada forçosa entrava dins la gran badia de la Ciutat una nau, en què navegava l'arxidèg de Rodas D. Manuel Suviavischi. Fugia de la invasió de Soliman el gran Turc, i portava un riquíssim tresor, el braç de Sant Sebastià; no poria seguir son viatge, no obstant los vents esser favorables i les altres naus haver pogut sortir a alta mar. Conegué allavors el canonge de Rodas que era disposició de Déu que desembarcàs la preciosa rellíquia i la deixàs a la nostra Illa perque fos medecina que curàs tants de malalts de pesta. Així se féu, i en seguida s'acabà el contatge, recobrant la salut los apestats.

Moltes pestes han caigudes damunt Mallorca, que com satgetes enverinades s'han clavades dins la carn viva de nostra Pàtria. Una d'elles fou la de l'any 1383, i aqueixa era ja la quarta pesta després de la Reconquista; i va esser tanta la mortandat, que el governador D. Francesc Sagarrigà publicà un ban concedint als forasters que venguessin a poblar Mallorca que estarien lliures de talles i altres contribucions

En 1492 la pesta d'En Boga féu greus víctimes a la Ciutat i pobles, de tal manera que a la Ciutat se passà revista als homos que porien portar armes, i tots ells varen quebre damunt el moll d'aquell temps.

La pesta que mos vengué per Sóller l'any 1652 s'escampà per Ciutat, Alaró, Santa Margalida, Petra, Sineu, etc. Fou molt maleïda; a Ciutat hi hagué dies de 200 i qualcun de 600 morts. La vila de Sineu l'any 1741 patí un gros contatge i en moriren tres mil, i a los quatre anys reveidí, i Santa Eugènia quedà despoblada.

Vengué després la pesta bubonària l'any 1820 i la vila de So'n Servera perdé dues terceres parts dels seus habitants, i Artà més de la mitat; la febre groga l'any següent i el «còlera» l'any 1857, que mos entrà per Andratx. (8) En totes aqueixes calamitats i contatges no consta que Sant Joan fos atacat del greu flagell, la

(7) *Llibre d'actes de 1815 a 1822.*

(8) *Cronicon Majoricense.*

pesta; la protecció gloriosa del màrtir de Crist allunyà de nosaltres la terrible pesta.

Caríssims germans, el gran Sant Bernat fa aqueixa pregunta: ¿Per què lloam els Sants, per què els dedicam festes solemnes, per què els glorificam? No necessiten honres terrenals si nostro Pare qui està en lo Cel els glorifica amb honres celestials; no necessiten els nostros obsequis si són benaurats amb la plenitud de la glòria. I si honoram la seva memòria és per profit nostro i perque lo seu record sia com un foc qui encenga en nosaltres el desig de lluitar i véncer com ells les batalles de la fe i esser com ells coronats amb la corona dels vencedors. Imitem les virtuts del nostro gloriós Sant Sebastià, la seva fe viva, la seva esperança certa, la seva caritat abrasada, son apostolat ardorós, i nostró Bon Déu qui dóna corones de lliris vermells als qui venceren en les persecucions sagnantes i consumaren martiri, com diu el Venerable Beda, darà també corones de flors blanques als victoriosos en les batalles de la pau, defensant los drets de la veritat, de la justícia i de la santedat. Ni Abraham, ni Isaac, ni Jacob, moriren màrtirs, i foren els primers Patriarques i s'assegueren a la taula del gran festí de la Glòria; a la seva taula s'asseuran també tots els que seran trobats justs, feels i dignes de l'eternal recompensa.

Sebastià gloriós, màrtir invicte de Jesucrist: nostros pares vos votaren patró i advocat celestial de nostro poble i prometeren honorar perpètuament la vostra memòria beneïda; nosaltres confessam que som devotíssims servidors vostros i vos elegim per patró i advocat en les calamitats i misèries pròpies d'aquesta vall de llàgrimes; guardau-mos de tot mal del cos, de l'espantosa pesta i qualsevol malaltia contagiosa, i de les malúries de l'ànima, que són el pecat. Beneïu el Magnífic Ajuntament que amb les digníssimes Autoritats presideix aquesta festa; beneïu el benemèrit rector i comunitat eclesiàstica de la nostra parròquia; beneïu els vostros devots; beneïu tots els santjoaners, i que la vostra protecció gloriosa sia per nosaltres penyora de la gràcia de Déu, i amb ella, de la glòria del Cel. Amèn.

42.

HIMNE

de la Peregrinació Franciscana al Santuari de la Mare de Déu de Consolació.

13 maig de 1917.

Lletra i música de Josep Rosselló Ordines.

Chor

Oh Verge tota candor,
qui somreis encisadora
quan amb tendra efusió,
us diuen **Consoladora!**
Oh Paràclita Senyora!
perque ens escolteu millor,
també nosaltres deim ara:
Verge de **Consolació!**
en qualsevol aficció,
mostrau que sou nostra Mare.

Cobla

I

Quin cor, en l'endurida
petja del món, no porta tribulació i dol?
Espines de misèries hi obriren greu ferida;
mes Vós, bàlsam de vida,
ungint-lo piadosa, l'ompliu de dolç consol.
(Chor)

II

El cos és frevolesa,
que el vent de la malúria no es 'tura d'assotar
i en mig de les angúnies de nostra carn opresa,
¿qui sinó Vos, Princesa
del bell Consol, s'acosta les ànsies a calmar?
(Chor)

III

Baix vostre dolç imperi
s'acull, oh Verge, el poble de Sant Joan, ditxós,
i sota els insondables plecs del mantell aeri,
consol i refrigeri
sempre a tota hora troba pels humanals dolors.
(Chor)

IV

Sens que la fe vacili,
a Vós també acudeixen els fills del Sant d'Assís,
i a vostra planta augusta, planyent el dur exili,
imploren vostre auxili
constant en esta vida, i el do del Paradís.
(Chor)